

**Uchwała Nr XXXI/246/2013 r.
Rady Gminy Zarzecze
z dnia 16 grudnia 2013r.**

***w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Zarzecze na
lata 2014 – 2020***

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm), art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 182, z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

Rada Gminy Zarzecze uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Zarzecze na lata 2014 – 2020 w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zarzecze.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Izidor Fieniążek

RADA GMINY ZARZECZE
37-205 ZARZECZE
woj. podkarpackie

Załącznik
do Uchwały Nr XXXI/246/2013
Rady Gminy Zarzecze
z dnia 16.12.2013r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY ZARZECZE
NA LATA 2014-2020**

ZARZECZE 2013

WSTĘP

Jeszcze do niedawna uważano, że przemoc domowa występuje rzadko i wyłącznie w rodzinach patologicznych, a agresję pomiędzy członkami rodziny uważano za jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu. Historycznie rzecz ujmując, przemoc stosowana przez osobę dorosłą wobec bliskich (w tym dzieci), postrzegana była jako akceptowany sposób sprawowania nad nimi władzy i kontroli. Na gruncie prawa i polityki społecznej podejmowano próby wyróżnienia przemocy społecznie akceptowanej (dopuszczalnej) i nadużywania przemocy czy „niewłaściwej” przemocy w rodzinie, co znacznie utrudniało wszelkie próby zajęcia się tym problemem. W Polsce dostrzeżono zjawisko przemocy w rodzinie i zaczęto je traktować jako problem społeczny w latach 90-tych, przy okazji modernizacji leczenia odwykowego.

Program ten porusza niezwykle ważną, choć wciąż bagatelizowaną czy lekceważoną problematykę przemocy w rodzinie, która ma swój wymiar jednostkowy, ale także społeczny. Kontrowersje wokół zjawiska przemocy wynikają przede wszystkim z niezajomości tego problemu, z nieświadomości jego złożoności, wieloaspektowości. Dodatkowo funkcjonująca powszechnie mnogość mitów utrudnia prawidłowe rozpoznanie, a także skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy. Dodatkowy wpływ na ignorancję tego zjawiska ma nowy problem XXI wieku, jakim jest deprecjacja tradycyjnych wartości moralnych i religijnych oraz związana z tym głęboka dehumanizacja życia. W pogoni za sukcesem pomija się wartości podstawowe, a przemoc staje się sposobem rozładowania emocji, skutkiem różnego rodzaju uzależnień, czy próbą usunięcia przeszkód w dążeniu do łatwego życia.

Niniejsze opracowanie jest wypełnieniem zapisu ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Zarzecze ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2014- 2020. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i aktualizacji.

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie. W niektórych przypadkach przejawy są tak jednoznaczne, że nie pozostawiają żadnych wątpliwości, w innych, bardziej złożonych, niezbędne jest określenie możliwie jasnych kryteriów. Według definicji zawartej w art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **przemoc** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny – osoba

najbliższa rozumieniu art. 115 §11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny a także inna osoba wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Zjawisko przemocy nie jest jednoznaczne. Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy i każdy z nich ma swoje charakterystyczne wyznaczniki, chociaż wiele elementów jest wspólnych, chociażby to, że każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do pięciu podstawowych rodzajów:

- **przemoc fizyczna** to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły, którego rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni, itp.
- **przemoc psychiczna** to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie.
- **przemoc seksualna** to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy np. nieakceptowane pieszczoty, praktyki seksualne, seks z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, krytykowanie zachowań seksualnych.
- **przemoc ekonomiczna** to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka.
- **zaniedbanie** to niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Dla zrozumienia, dlaczego tak trudno osobom doznającym przemocy zmienić swoją sytuację ważne jest, aby przyjrzeć się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc a ofiarą. Zdecydowana większość ofiar nie doświadcza przemocy w sposób ciągły. Przemoc ma bowiem charakter cykliczny. Obecność tych cykli lepiej wyjaśnia proces wiktymizacji osób doznających

przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- faza narastania napięcia (tworzenia i budowania napięcia) to pierwsza faza cyklu,
- faza gwałtownej przemocy (wybuchu, incydentów bicia) to druga faza; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- faza „miodowego miesiąca” (uspokojenia i miłości) to trzecia faza, w czasie której sprawca między innymi często obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub zachowuje się, jakby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i rozpoczyna się znowu faza narastania napięcia.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać, dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

II. PODSTAWA PRAWNA

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w szczególności jest:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi Pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012r. poz. 1356 z późn. zm.)

III. „NIEBIESKA KARTA” I DZIAŁANIA INTERDYSCYPLINARNE

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

„Niebieska Karta” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w niniejszym Programie, a do jego zadań należy integrowanie i koordynowanie działań różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W planowaniu pomocy należy dążyć do zintegrowania działań różnych instytucji. Dotyczy to przede wszystkim oświaty, ośrodka pomocy społecznej, policji, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, sądu rodzinnego. Często zdarza się, że pracownicy tych instytucji podejmują niezależne od siebie próby interwencji wobec rodziny. Nierzadko działają na rzecz jednej osoby z rodziny, nie uwzględniając całego systemu rodzinnego, co nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Tymczasem zaplanowanie i realizacja wspólnych działań oraz skierowanie do całej rodziny z problemem przemocy, w zdecydowany sposób zwiększa ich efektywność. Praktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pokazuje, że jedynie wspólne działanie przedstawicieli różnych podmiotów, uwzględniające potrzeby wszystkich członków rodziny, mogą zainicjować proces zmian służący zatrzymaniu przemocy.

IV. ANALIZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ZARZECZE

Dla zobrazowania skali zjawiska należy dokonać analizy problemów społecznych w gminie Zarzecze.

Liczba mieszkańców gminy Zarzecze:

- na dzień 31.12.2011r. 7264 mieszkańców, w tym 3685 kobiet i 3579 mężczyzn
- na dzień 31.12.2012r. 7233 mieszkańców, w tym 3678 kobiet i 3555 mężczyzn
- na dzień 31.10.2013r. 7263 mieszkańców, w tym 3683 kobiet i 3580 mężczyzn

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku wynika liczba osób bezrobotnych:

- na dzień 31.12.2011r. 563 osób, w tym 280 kobiet; 51 osób z prawem do zasiłku, w tym 11 kobiet
- na dzień 31.12.2012r. 595 osób, w tym 294 kobiet; 113 osób z prawem do zasiłku, w tym 42 kobiety
- na dzień 31.10.2013r. 556 osób, w tym 280 kobiet; 66 osób z prawem do zasiłku, w tym 25 kobiet

Z analizy danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarzeczcu wynika:

- w 2011r. z pomocy skorzystało 196 rodzin (761 osób w rodzinach), powodem przyznania pomocy było najczęściej bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, w 8 przypadkach nadużywanie alkoholu;
- w 2012r. z pomocy skorzystało 195 rodzin (733 osoby w rodzinach), powodem przyznania pomocy było najczęściej bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, w 8 przypadkach przemoc w rodzinie, w 10 przypadkach nadużywanie alkoholu;
- w 2013r. (dane za I półrocze) z pomocy skorzystało 151 rodzin (556 osób w rodzinach), powodem przyznania pomocy było najczęściej bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, w 7 przypadkach przemoc w rodzinie, w 8 przypadkach nadużywanie alkoholu.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika:

- w 2011r. było 7 zgłoszeń, 9 spraw skierowano do sądu, 3 osoby podjęły dobrowolne leczenie, 4 osoby uczestniczyły w rekolekcjach trzeźwościowych;
- w 2012r. było 9 zgłoszeń, 5 spraw skierowano do sądu, 3 osoby podjęły dobrowolne leczenie, 10 osób uczestniczyło w rekolekcjach trzeźwościowych;
- w 2013r. (dane na dzień 31.10.2013r.) było 6 zgłoszeń, w tym 5 spraw skierowano do sądu, 3 osoby podjęły dobrowolne leczenie, 7 osób uczestniczyło w rekolekcjach trzeźwościowych.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wynika liczba nadzorów w rodzinach:

- w 2011r. było 9 nadzorów kuratora
- w 2012r. było 6 nadzorów kuratora
- w 2013r. (dane na dzień 31.10.2013r.) 9 rodzin objętych jest nadzorem kuratora, w 5 przypadkach występuje alkohol, w 2 przypadkach rodziny są dotknięte problemem przemocy, a podłożem jest nadużywanie alkoholu, w rodzinach są małoletnie dzieci.

Analizując „Niebieskie Karty” wynika:

- w 2011r. założono 28 Niebieskich Kart w 24 rodzinach, w 12 rodzinach były dzieci, w 20 rodzinach przemoc była związana z alkoholem
- w 2012r. założono 22 Niebieskie Karty w 17 rodzinach, w 6 rodzinach były dzieci, w 11 rodzinach przemoc była związana z alkoholem, w każdym przypadku sprawcą był mężczyzna,
- w 2013r. (dane na dzień 31.10.2013r.) założono 18 Niebieskich Kart w 11 rodzinach, w 7 rodzinach były dzieci, w 7 rodzinach przemoc była związana a alkoholem, w każdym przypadku sprawcą był mężczyzna

Analizując dane statystyczne wynika, że ok. 10% ludności gminy korzysta z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarzeczcu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Uwzględniając przyczyny, najczęstszym powodem udzielania pomocy było bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność. Ze

zgrupowanych informacji wynika, że w gminie Zarzecze zjawisko przemocy w rodzinie łączy się z uzależnieniem od alkoholu. W nielicznych przypadkach pojawiają się inne przesłanki takie jak: typ osobowości czy choroba. Głównymi sprawcami przemocy w rodzinie są mężczyźni, natomiast ofiarami w głównej mierze kobiety. Podsumowując przedstawione dane, a zwłaszcza biorąc pod uwagę bezrobocie, jako stosunkowo częsty powód korzystania z pomocy GOPS, jak również liczbę osób i rodzin z problemem alkoholowym należy założyć, że potencjalnych ognisk występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy Zarzecze jest więcej, niż te ujęte w danych statystycznych. Problem przemocy występuje, stąd potrzeba diagnozowania, monitorowania oraz organizowania pomocy.

V. REALIZACJA PROGRAMU

Cele Programu:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Zarzecze,
- zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Cele ogólne będą realizowane poprzez:

- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Zarzecze,
- budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych na terenie gminy Zarzecze
- udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

Zasoby instytucjonalne:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, placówki oświatowo-wychowawcze, Ośrodek Zdrowia, organizacje pozarządowe, Sąd, Prokuratura.

Zadania Programu

Lp.	ZADANIE	OPIS ZADANIA	REALIZATOR	TERMIN
1.	Funkcjonowanie Zespołu interdyscyplinarnego	Kontynuacja funkcjonowania Zespołu	Zespół Interdyscyplinarny	2014-2020 na bieżąco
2.	Prowadzenie zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania	- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,	Przedstawiciele instytucji wchodzących w skład Zespołu interdyscyplinarnego	2014-2020 na bieżąco

	<p>przemocy w rodzinie, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc i ochrona ofiar przemocy w rodzinie, - działania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach, - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, m. in. rozmowy, udzielanie informacji nt. programów korekcyjno-edukacyjnych, kierowanie wniosków o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu, - zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, - monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin dotkniętych przemocą oraz efektów tych działań, - kontynuacja działalności Punktu Interwencji Kryzysowej w Zarzecze (wsparcie psychologiczne, prawne, terapeutyczne w zakresie uzależnień), 	<p>(GOPS, GKRPA, policja, oświata, służba zdrowia, kuratorzy, organizacja pozarządowa)</p>	
3.	<p>Zmiana postawy mieszkańców (dzieci, młodzieży i dorosłych) wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno-edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) o tematyce przemocy wśród lokalnej społeczności, - dostarczanie informacji o instytucjach i ośrodkach udzielających pomocy ofiarom przemocy, - umieszczanie informacji na stronie internetowej UG Zarzecze, przygotowywanie artykułów do lokalnej gazety, - przekazywanie informacji podczas sesji Rady Gminy, spotkań rodziców w szkołach itp. - prowadzenie kampanii wśród 	<p>Przedstawiciele instytucji wchodzących w skład Zespołu interdyscyplinarnego (GOPS, GKRPA, policja, oświata, służba zdrowia, kuratorzy, organizacja pozarządowa)</p>	<p>2014-2020 na bieżąco</p>

		dzieci i młodzieży w zakresie propagowania zachowań nieagresywnych (m. in. programy profilaktyczne) - wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży, - organizowanie m. in. konkursów w zakresie przeciwdziałania przemocy		
--	--	---	--	--

VI. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Do monitorowania realizacji Programu zobowiązany jest Wójt Gminy Zarzecze, wypełniający ten obowiązek przy pomocy wyznaczonej do tego celu jednostki – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarzeczu. Jednostka ta koordynować będzie prace związane z monitorowaniem Programu, współpracując z jednostkami zaangażowanymi w realizację Programu. Sprawozdanie z realizacji Programu jednostki składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarzeczu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy Zarzecze sprawozdanie z realizacji Programu.

VII. OBSŁUGA PROGRAMU

Obsługę organizacyjno-techniczną Programu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu.

VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Zarzecze, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

PRZEWODNICZĄCY
 RADY GMINY

 Izidor Fieniżek